

เมื่อนางแอนนาขอซื้อนางลออกจากพระองค์เจ้าหญิงบุตรี

วิบูล วิจิตรวาทการ

เรื่องการเจรจาของซื้อนางลออกจากพระองค์หญิงบุตรีนี้ นางแอนนา เลียวโนเวนส์ เล่าไว้ในหนังสือ Siamese Harem Life ซึ่งเป็นเล่มสองที่เธอเขียน หลังจากหนังสือเล่มแรกซึ่งเล่าถึงชีวิตของเธอในวังสมเด็จพระจอมเกล้า ๆ นั้นขายดีได้กำไร เพราะฝรั่งนิยมติดตามอ่านกันมากมาย

ข้อความเกี่ยวกับนางลอนี้ นางแอนนาบันทึกไว้ว่า ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2406 เธอตื่นเช้าก็เตรียมตัวไปสอนหนังสือในพระราชวัง แต่เมื่อไปถึงปรากฏว่าเราเจ้าฟ้าหญิงและชายทั้งหลายมิได้เสด็จมาเรียนตามที่เคยก็ต้องไปประกอบพิธีทางศาสนาในพระอารามพนักงานบอกกับเธอว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงปรารถนาให้น้องแอนนาไปร่วมพิธีนี้ด้วยเธอจึงรีบเดินตามไปอย่างรีบเร่ง

หนทางที่เธอเดินผ่านไปนั้นเป็นซอยชอกกรอกเล็กคดเคี้ยววนเวียนนางแอนนาเลยหลงทางหาทิศไม่ถูกเดินซอกกลับหน้ากลับหลังอยู่พักหนึ่งทางก็มาจบตรงประตูบานใหญ่ของตึกเก่าๆหลังหนึ่งมีกำแพงหนาและสูงบังอยู่รอด

นางแอนนาต้องการความช่วยเหลือเพราะไม่ทราบที่ตัวหลงทางมาถึงที่ไหนจึงพยายามดันบานประตูนั้นสุดแรง

เมื่อประตูเปิดออกเธอจึงชะโงกหน้ามองเข้าไปในบริเวณสวนก็เห็นผู้หญิงผิวคล้ำคนหนึ่งนั่งผ้าซิ่นที่ขาดวินเก่าและสกปรกเปลือยอกนมใหญ่ยานสองข้างยื่นเท้าเอวต้องเธอตาเขม่นข้างตัวนั้นมีเด็กผู้ชายอายุประมาณ 4 ขวบเกาะเอวนางอยู่บางที่ก็ตั้งผืนนางมาดูหน้านมด้วยความหิวกระหาย

นางแอนนาเดินเข้าไปใกล้จึงเห็นว่าหญิงคนนั้นถูกล่ามโซ่ไว้กับเสาปักกลางดินเหมือนสัตว์เช่นวัวควายที่เขาขังล่ามไว้ไม่มีแม้กระทั่งกระบังกันแดดกันฝนปล่อยให้อยู่กลางแจ้งอย่างนั้นมานานก็เดือนก็ปีนางแอนนางก็ไม่ทราบ

เมื่อเธอถ่มเดินเข้าไปใกล้ๆหญิงนั้นก็ร้องว่า

ไปเสีย

นางแอนนาจึงถามอย่างอ่อนโยนว่า

ทำไมเธอจึงถูกล่ามโซ่อย่างนี้ทำไมเธอไม่ยอมบอกฉัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หญิงนั้นก็ร้องแต่ว่าไปอย่างเดียวนแล้วถึงหัวนมออกจากปากลูกอย่างรำคาญเต็มทีลูกก็แผดเสียงร้องให้จำนางก็ต้องเอามันมากอดและปลอบให้นิ่งเสียนานาจึงถามว่าลูกอายุเท่าไร

4 ขวบนั่งตอบหัวนๆ

แล้วชื่ออะไรละหนึ่งแอนนาถามต่อ

มันชื่อทุกซ์

ทำไมตั้งชื่อลูกอย่างนั้นล่ะ

ก็มันเรื่องอะไรของเธอด้วยเล่า

นางทาสพูดหัวนแบบยังไม่หมดฤทธิ์แต่เมื่อเห็นว่าผู้หญิงฝรั่งคนนี้มีจิตเมตตากรุณาเธอก็เปลี่ยนใจเล่าให้ฟังว่าเธอนั้นถูกพระองค์เจ้าหญิงบุตรีทำโทษ

พระองค์เจ้าหญิงบุตรีนี้เป็นพระราชธิดาของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 และเจ้าจอมมารดาหนึ่งจึงมีฐานะเป็นหลานของสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อสมเด็จพระจอมเกล้าขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระเจ้าแผ่นดินไทยก็ได้ทรงรับพระองค์เจ้าหญิงบุตรีนี้มาเป็นมเหสีองค์หนึ่งด้วย

หนึ่งทาสเล่าว่าตนเองนั้นเป็นเชื้อแขกชื่อละออนันต์ถือศาสนาอิสลามพ่อแม่นางก็เป็นทาสของเจ้าจอมมารดาอื่น ถ้าเกิดมาเป็นทาสในเรือนเบี้ยไม่เคยได้ทราบชีวิตอิสระนั้นเป็นอย่างไร

เมื่อเติบโตขึ้นก็ได้รับหน้าที่เป็นต้นห้องของพระองค์เจ้าหญิงบุตรีและมีความกตัญญูซื่อสัตย์จึงได้รับความไว้วางใจเวลาพระองค์เจ้าหญิงบุตรีแต่ต้องซื้อสิ่งของอะไรจะมีหน้าที่เป็นผู้ถือเงินให้เสมอ

วันหนึ่งพระองค์เจ้าหญิงบุตรีมีพระประสงค์จะซื้อผ้าแพรจากแขกชื่อนายโกตาซึ่งเป็นพ่อค้ามั่งคั่งอยู่ในบางกอกนางทาสละออนันต์ก็ได้รับมอบหมายให้นำเงินมาต่อราคาอันนั้นเธอยังเป็นเด็กสาววัยรุ่นหน้าตาและรูปร่างสวยงามจึงเป็นที่ต้องตาต้องใจของนายโกตาพ่อค้าแขกอย่างมาก

หลังจากนั้นก็ให้มีโอกาสกลับไปพบกันอีกหลายหนบางทีก็ไปซื้อเทียนไขบางครั้งก็ไปซื้อสินค้าอื่นๆเธอสังเกตว่าในโกดั่งมองเธอด้วยความเมตตาอยู่เสมอพยายามยัดเยียดเงินทองให้หลายบาทแต่พวกหญิงอื่นๆที่ติดตามไปด้วยมักจะแย่งเอาไปแบ่งกันเองเสียหมด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เวลานางละอออกไปซื้อของจากนายโคदानั้นเธอต้องพายเรือไปตามลำน้ำเจ้าพระยาได้รับลมแรงลมแสงแดดและอากาศบริสุทธิ์ทำให้เธอรู้สึกเบิกบานใจเป็นพิเศษที่ไม่ต้องซุกซุกๆอยู่ในวังอย่างเดียว

ครั้นอยู่มาวันหนึ่งนายโคดาพ่อค้าแขกส่งสาวใช้เข้ามาแอบกระซิบกับละออว่าเขายินดีจ่ายเงินให้เธอพ้นจากการเป็นทาสถึงแม้จะต้องเสียเงินทองถึง 2 เท่าราคาธรรมดาก็เต็มใจ

เมื่อเข้าใช้คนนั้นแอบเอาเงินให้เธอก็ดีใจยิ่งนักก็ไปกราบเจ้าจอมมารดาหนึ่งขออนุญาตผ่อนตัวเองออกจากเป็นทาสเพื่อได้รับอิสระภาพตามความปรารถนาแต่เจ้าจอมมารดาอื่นไม่ยอมตกลงท่านพูดว่า

เจ้าเกิดเป็นทาสของข้าข้าไม่ยอมให้เจ้าถ้ายตัวด้วยเงินหรือ

หม่อมฉันยินดีจ่ายเงิน 2 เท่าตัวขอให้ปล่อยไปเท่านั้นและออวอน

ถ้าเจ้าอยากมีผัวข้าก็จะหาผัวดีๆให้เจ้าจะได้มีลูกให้ค่าใช้จ่ายเดียวกับที่แม่ของเจ้าเคยทำหากกลับมาแล้วแต่ข้าจะไม่วันปล่อยเจ้าไปหรือ

ถึงแม่ละออจะกราบไหว้ออวอนร้องห่มร้องไห้เท่าไรเจ้าจอมมารดาหนึ่งก็ยังไม่ยอมให้เธอได้รับอิสระภาพอยู่ดี

ละอองจึงไม่กล้าร้องขออีกพยายามก้มหน้าก้มตารับใช้ต่อไปด้วยความเตรียมเนื้อเตรียมตัว

จนเวลาผ่านไปอีก 2 ปีเจ้าจอมมารดาอึ้งทิงจัดการให้เธอแต่งงานกับนายทิมซึ่งเป็นคนรับใช้อยู่ในวันเดียวกันถึงวันแต่งงานเธอก็ได้รับอนุญาตให้ไปหาแม่ของนายทิมเพื่อแสดงความเคารพต่อแม่ผู้ตามขนบธรรมเนียมโดยมีสาวใช้อีก 2 คนติดตามคุมตัวมาด้วย

เมื่อทั้งสามเดินมาถึงเรือนแพของมารดาในทิมซึ่งปลูกลอยไว้ในแม่น้ำเจ้าพระยาละออก็ขอพูดกับแม่ผู้เป็นส่วนตัวเธอสารภาพต่อหญิงชราผู้นั้นว่าเธอไม่ได้รักนายทิมเพราะจิตใจนั้นผูกพันอยู่กับนายโคดาพ่อค้าแขกมานานแล้วและมีความปรารถนาอย่างยิ่งที่จะรอดพ้นจากสถานภาพนางทาส

ว่าแล้วนางก็เอาเงินทั้งหมดที่ติดตัวมาวางใส่มือแม่ผู้ในอนาคตแล้วก็กระโจนจากแพลงสู่น้ำแม่น้ำเจ้าพระยาร่วงน้ำดำน้ำหลบหนี

เธอเป็นคนว่ายน้ำเร็วและแข็งแรงจึงไม่มีผู้ใดตามจับได้สามารถสู้กระแสน้ำ****วไหวไปขึ้นอีกฝั่งหนึ่งได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คืนนั้นเธอนอนหลับคนเดียวกลางทุ่งนาตื่นเช้าขึ้นรู้สึกหิวโหยอ่อนกำลังจึงพยายามออกเดิน
เดินดั้นไปจนถึงบ้านนายโคดาเล่าเหตุการณ์ทุกอย่างให้พ่อค้าแขกที่เธอรักนั้นฟังเขาก็แสดงความ
ยินดีที่จะอุปการะเธอ

หลังจากพักผ่อนอยู่ที่บ้านนั้นไม่นานนายโคราชก็จัดพิธีแต่งงานตามลัทธิอิสลามมีพระแขกที่
เรียกกันว่ามุลล่าสุตนั้นประกอบพิธีให้เป็นผิวเมียกัน

นางละออจะเป็นเมียคนที่เท่าไรของนายโคदानั้นเราไม่ทราบแน่สามารถมีเมียได้ถึง 4 คน
ผู้เขียนคิดว่านางละออคงจะเป็นเมียคนหลังๆมากกว่าเพราะขณะนั้นนายโคราชก็มีฐานะเป็นพ่อค้า
มั่งคั่งแล้วคงมีอายุไม่น้อยและน่าจะมามีครอบครัวมาก่อนแล้วเป็นแน่

แต่นางละออก็ไม่เคยรู้สึกถึงเกี่ยวว่าตนเป็นเมียคนที่เท่าไรเพียงแต่มีความสุขอย่างสุดที่จะ
พรรณนาสภาพชีวิตแต่งงานทุกๆวันนั้นเปรียบเหมือนได้อยู่บนสวรรค์ไม่ต้องเป็นธาดูหรือซ้ข้าใครอีก
ต่อไปครั้งต่อมาไม่กี่เดือนเธอก็ตั้งครรภ์

วันหนึ่งขณะที่เธอกำลังนั่งตากลมเย็นๆอยู่บนบันไดหน้าบ้านก็มีผู้ชายบุกรุกเข้ามาหลายคน
ตรงข้ามปลุกปล้ำจับเธอมัดแขนมัดขาและลากกลับไปที่วังของพระองค์เจ้าหญิงบุตรีเมื่อไปถึงก็ถูก
ล่ามโซ่ไว้กลางแจ้งให้ทนทุกข์ทรมานตากแดดตากฝน

พระองค์เจ้าหญิงบุตรีทรงรับสั่งกำชับไว้ว่าให้ล่ามโซ่เลี้ยงสัตว์ไว้เช่นนี้จนกว่านางละออจะ
สัญญาต่อพระองค์ว่าจะไม่พยายามหลบหนีไปอีก

ส่วนนางละออนั้นก็ยอมให้สัญญาว่าจะไม่หนีจึงถูกล่ามไว้เช่นนั้นในสภาพของวัวควายที่
เขาปลุกไว้นอกคอกจนเธอต้องแกกก็ต้องคลอคลอกออกมากกลางดินกินกลางทรายเช่นนั้น

ทุกวันจะมีนางทาสเอาอาหารมาโยนให้กินสวนน้ำนั้นก็พอจากลานไปดื่มริมครุไวนางละออ
ถูกทรมานให้อยู่ในภาวะเช่นนี้เป็นเวลานานถึง 4 ปีนางแอนนาจึงมาพบเข้าโดยบังเอิญ

ชีวิตของสามัญชนในสมัยโบราณนั้นบางทีก็ถูกกดขี่ให้มีสภาพต่ำกว่าสัตว์เดรัจฉานแม้แต่
วัวควายเขาก็ยังผูกล่ามไว้ในครอบครองนั้นโดนใส่โซ่ล่ามไว้กลางแดดไม่มีแม้แต่หลังคาจะกายณ์บัง
หัวเวลาถูกแดดเผาก็ร้อนระอุแทบจะบ้าคลั่ง เวลาฝนตกฟ้าร้องก็ต้องนอนตัวเปียกหนาวสั่นอยู่หลาย
วันเธอต้องปัสสาวะอุจจาระและกินอาหารร่วมกับลูกชายอยู่ตรงนั้นเองผู้ที่เดินผ่านไปมาก็ไม่มีใคร
กล้าช่วยเหลือและเกรงว่าจะทำให้พระองค์เจ้าหญิงบุตรีพิโรธ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มะนังแอนนาได้ทราบเรื่องราวละเอียดแล้วเธอก็รีบไปหานายโคดาพ่อค้าแขกบอกเขาว่านางละออเมียบ่่านั้นยังมีชีวิตอยู่ทั้งมีลูกชายอายุ 4 ขวบแต่เคราะห์ร้ายยังไม่หมดสิ้นลูกกลมโศเหมือนสัตว์อยู่ในวังของพระองค์เจ้าหญิงบุตรีมเหสีสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

นายก็ได้ฟังเช่นนั้นก็ตกใจรีบเรียกรมุрадพระแขกมาร่างบันทึกลงฉบับหนึ่งเมื่อให้นางแอนน่านำไปถวายแก่พระเจ้าอยู่หัวในวันรุ่งขึ้น

นางแอนนากล่าวว่าพอรุ่งเช้าเธอก็รีบไปเข้าไปเฝ้าสมเด็จพระจอมเกล้าและได้นำหนังสืออังกฤษชื่อ consisting of sciences ไปถวายพร้อมกับคำร้องของนายโกดาและพระมโระด้วยสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพอพระทัยกับหนังสือวิทยาศาสตร์ของนางแอนนามากจึงอ่านคำร้องของนายโคดาพ่อค้าแขกแล้วตรัสว่า

inquiring Xiaomi shelby มี by Me Into this Case

วันรุ่งขึ้นนางแอนนาก็ได้รับพระลายลักษณ์อักษรจากพระเจ้ากรุงสยามมีใจความเป็นภาษาอังกฤษว่า

"Lady Leonowens,

I have liberty to do an inquiry for the matter complained, to hear from The Princess P'hra Ong Brittany, the daughter of the Chow Chom Manda Ung, who is now absent from hence. The Princess said that she knows nothing about the wife of Naikodah, but that certain children were sent her from her grandfather maternal, that they are offspring of his maid-servant, and that these children shall be in her employment. So I ought to see the Chow Chom Manda Ung, and inquire from herself.

S.P.P. Maha Mongkut, R.X.

แล้วพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ก็ทรงช่วยเหลือ โดยรับสั่งให้กุลสตรีชาว ว่างอาวุธผู้หนึ่ง เรียกกันว่าคุณท้าวอาบเป็นธุระดูแลให้นางลออได้รับการปลดปล่อย

คุณท้าวอาบนี้นางอนาคตนับถือมากและมักจะเขียนชมท่านอยู่เสมอท่านมีตำแหน่งเป็นผู้พิพากษาสูงสุดในเขตพระราชวังในคือส่วนที่พวกขนมและนางห้ามพนักงานอยู่เป็นหญิงไทยโบราณที่เครื่องขนมพูน้อยและรอบรู้คงแก่เรียนจึงใส่แว่นตาเสียด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดำรงชีวิตอยู่ภายในบางอย่างง่าย ๆ มีคูหาเล็กนิดเดียวเป็นที่พำนักของท่านและมีคนรับใช้เพียง 3 คนฉันเคยมีข้าราชการหลายสิบหลายร้อยคนเมื่อสมัยยังสาวแต่พอแก่ตัวลงความใญ่บุญทำให้ท่านปล่อยทาสชายหญิงทั้งหลายให้ได้เป็นอิสระกันหมดสิ้นเหลือไว้แต่คนสนิรับใช้เพียง 3 นางเท่านั้น

เมื่อนางแอนนามาหาเข้าอาบก็บอกว่าตามกฎหมายแล้วหากท่านไม่มีเงินมาขอไต่ค่าตัวเจ้านายนั้นจะต้องยอมปลดปล่อยจะบังคับเตรียมตัวเอาไว้ฉันไม่มีสิทธิ์เลย

ท่านจึงสั่งให้พนักงานผู้คุมไปเชิญเจ้าจอมมารดาอื่นและพระองค์เจ้าหญิงบุตรีมาพบทั้งสองรอรอยู่ที่ศาลากลางวันเป็นเวลานานถึง 2 ชั่วโมงจึงเห็นสตรีกลุ่มใหญ่เดินเป็นขบวนติดตามกันมาหลายสิบคนเจ้าจอมมารดาและพระองค์เจ้าหญิงบุตรีนำหน้ามีข้าราชการถือพานใส่หมากพลูคนโทรสำหรับใส่น้ำรวมทั้งหมดและเบาะสีม่วงสำหรับรองนั่ง

เมื่อทุกคนนั่งลงบนศาลาแล้วเข้าอาบก็ถามว่าตอนนี้ นั่งรอรอยู่ที่ไหนทั้งเจ้าจอมมารดาอื่นและพระองค์เจ้าหญิงบุตรีก็นิ่งจ้องหน้าเข้าอ่านเฉยๆ ไม่ยอมพูดให้คำตอบประการใดแสดงอำนาจวางท่าทำท่ายอย่างไม่เคารพหรือเกรงใจ

คุณทำอาบทุกท่านจึงหยิบพระลายลักษณ์อักษรจากสมเด็จพระจอมเกล้าให้ทุกคนได้ยันทัวกันเมื่อท่านอ่านเสร็จแล้วทั้งเจ้าจอมมารดาอื่นและพระองค์เจ้าหญิงบุตรีก็ก้มตัวลงกราบถวายบังคมแก่พระสารถของพระเจ้าแผ่นดินแล้วเจ้าจอมมารดาอื่นก็เอ่ยขึ้นว่า

ถ้านางถ้าทุกคนที่ดิฉันมีอยู่ที่นี่เอาเงินมาไทยค่าตัวกันหมดแล้วจะให้ดิฉันทำอย่างไร

ท่านก็ต้องปลดปล่อยให้เป็นอิสระหมดทุกคนตามกฎหมายบ่งไว้เข้าอาบตอบ

แล้วดิฉันต้องกลายเป็นคนใช้สี่เองหรือคะ

ถ้าจำเป็นก็ต้องทำเช่นนั้นแล้วคุณทำอาบก็ประกาศว่าต่อจากนี้ไปนั่งรอจะต้องได้รับการปลดปล่อยและเป็นสมบัติของคุณครูใหญ่คือนางแอนนา

นางแอนนาดีใจนักกล่าวขอบพระคุณแก่ชาวอาบและถอนสายบัวแสดงความเคารพต่อเจ้าจอมมารดาอื่นและพระองค์เจ้าหญิงบุตรีแต่ทั้งสองก็เมินหน้าเฉยเสียด้วยความแสนงอนเธอรีบกลับไปเอาเงินที่บ้านแล้ววันรุ่งขึ้นก็เดินไปถึงสวนของวังในที่เราถูกล่ามโซ่ไว้

ไปถึงก็พบเจ้าจอมมารดาและพระองค์หญิงบุตรีอยู่ท่ามกลางสาวโง่มาหลายคนจึงนำฎีกาปลดปล่อยละอออกไปให้ดูและค่อยๆวางเงินค่าไทยลงตรงหน้ากุลสตรีสูงศักดิ์ทั้งสอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจ้าจอมมารดาหนึ่งคงจะยังคงคือ แม่ฝรั่งตัวอยู่นี้อยู่สักจึงเอามือปิดเงินนั้นตกลงมาเกินกว่าที่พื้นดินแล้วก็สั่งให้ผู้คุมอาศัยโซ่ที่นั่นเสีย

แต่เมื่อตอนนั้นถูกตัดขาดแล้วนางทาสละออกก็ยังไม่ยอมลุกกลับนอนหมอนกราบใบหน้าติดอยู่กับดินอยู่ตามเคยนางแอนนาเองก็ไม่เข้าใจว่าทำไมถึงทำเช่นนั้นจนกระทั่งมีหญิงคนหนึ่งมากระซิบว่ายังไม่มีใครใส่ตัวลูกชายของเธอเพราะฉะนั้นถึงแม่แม่จะได้เป็นอิสระแล้วเธอก็ยังไม่ยอมพราวจากตัวลูกน้อยนางแอนนาเข้าใจก็รีบไปเอาเงินเพิ่มเติมจากบ้านของเธอแล้วเดินกลับมากับคุณเท้าอาบอีกครั้งหนึ่งเมื่อมาถึงก็เห็นกุลสตรีสาวชาววังทั้งหลายนั่งส่องกระจกกินหมากกันอย่างแสนสบายนั่งรอก็ยังหมอบกราบหน้าติดดินอยู่ตามเดิมคุณเท้าอาบจึงอ่านกฎหมายให้ทุกคนฟังว่าลูกที่เกิดแก่นางทาสนั้นถ่ายตัวได้ในราคา 1 บาทเมื่อเกิดและหลังจากนั้นต้องเพิ่มเงินอีกปีละบาทนางแอนนาก็เอาเงิน 4 บาทมามอบให้อีกแต่คราวนี้ไม่มีใครปิดเงินของเธอทิ้ง

คราวนี้นางละอองจึงลุกขึ้นลูกชายเดินกะเผลกกับเลขตามหลังนางแอนนาและคุณเท้าอาบหัวเราะบ้างร้องไห้บ้างปนกันไป

นางแอนนาได้ยินเธอพูดพล่ำกับลูกชายว่าคราวนี้ทุกข์ของแม่จะได้วิ่งเล่นในสวนดอกไม้ไล่จับผีเสื้อและแม่จะเฝ้าดูเจ้าทั้งวันและนางแอนนากล่าวว่าเราชาวบ้านชายหญิงที่มานั่งดูล้อมรอบอยู่นั้นต่างก็พูดว่า

พุทโธตีใจนักหนาตีใจนักหนา

หนึ่งแอนนาเอาตัวแล้วรอกกลับไปมอบให้นายโศดาสามีของเธอพ่อค้าแขกอิสลามนั้นดีอกดีใจที่ได้เมียน้อยและลูกชายมากกลับมาเป็นสมบัติ 1 คินเงินให้แก่นางแอนนาทุกบาททุกสตางค์

เราเป็นคนไทยสมัยใหม่อ่านเรื่องนางทาสละออกนี้แล้วรู้สึกละอายใจในระบบสังคมโบราณของเราที่กดขี่ชนชาติเดียวกันให้มีสภาพต่ำล่ำบากยิ่งกว่าสัตว์เดรัจฉาน

ถ้าในสมัยโบราณนั้นมีชีวิตไม่ผิดกลับหัวควายที่เจ้านายเลี้ยงไว้มีหน้าที่รับใช้อย่างเดียวจะคิดหรือปรารถนาอะไรนั้นไม่สำคัญถึงเวลาแตกเนื้อสาวนมขึ้นมีประจำเดือนนายก็หามนุษย์ตัวผู้มาเป็นผัวเพื่อจะได้คลอดลูกมาเป็นทาสให้ต่อไปอีกหลายคน

เวลาประพุดตีใจก็เขียนตีล่ำมโซ่เหมือนหมูหมานี้ได้เคยคำนึงว่านี่ก็เป็นมนุษย์ที่มีความคิดจิตใจผู้หนึ่ง

เราถือตนว่าเป็นพุทธศาสนิกชนแต่แทนที่จะใช้ความเมตตากรุณาเป็นพื้นฐานแห่งสังคมกับนิยมความกดขี่ข่มเหงซึ่งกันและกันเป็นระบบความประพุดตีที่ห่างไกลจากหลักพระธรรมมากนัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในเวลาเดียวกันเราก็ต้องยอมรับความดีและชมเชยน้ำใจอันดีงามของนางแอนนาผู้หญิงฝรั่ง
ในกรุงสยามเพราะเขาอดรันทนไม่ได้ที่จะเห็นมนุษย์ลูกกลมโซ่ไว้กลางแดดกลางฝนเป็นเวลานานถึง
4 ปี

การกระทำเช่นนี้แหละที่ทำให้ฝรั่งเค้าถือว่าเราป่าเถื่อน

แต่ชาติไทยเรายังโชคดีที่มีประมุขของชาติเช่นสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวคอยประทาน
ความยุติธรรมให้แก่ประชาชนพลเมืองแก้ไขระบบโบราณที่ผิดแนะนำพสกนิกรไปสู่แสงสว่างได้ใน
ที่สุด

พระองค์เจ้าหญิงบุตรีนี้เราทราบจากหนังสือประวัติศาสตร์ว่าเป็นพระธิดาของพระบาท
สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ทรงประสูติเมื่อวันที่ 27 มิถุนายนพ.ศ 2370 พระมารดาคือ
เจ้าจอมมารดาอื่นทรงมีชีวิตยืนนานมาถึงสมัยรัชกาลที่ 5 สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สถาปนา
ขึ้นเป็นพระอัยยิกาเธอกรมหลวงสุทาสี้นพระชนม์พ.ศ๒๔๕๐มีพระชนมายุยาวนานถึง 80 พรรษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้